

Avaleht>Kohtuasja algatamine>Kus ja kuidas?>Millise riigi õigust kohaldada?

Millise riigi õigust kohaldada?

Horvaatia

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Horvaatia Vabariigis on rahvusvaheline eraõigus reguleeritud rahvusvahelise eraõiguse seadusega (*Zakon o međunarodnom privatnom pravu*) (*Narodne Novine* (NN; Horvaatia Vabariigi Teataja) nr 101/17), mis jõustus 29. jaanuaril 2019. Rahvusvahelise eraõiguse seadus käsitleb rahvusvahelise ulatusega eraõiguslikke suhteid, Horvaatia kohtute ja muude ametiasutuste pädevust sellistes rahvusvahelise ulatusega eraõiguslikes suhetes ning asjakohaseid menetlusnorme, samuti välisriikide kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist. Rahvusvahelise eraõiguse seadust kohaldatakse rahvusvahelise ulatusega eraõiguslikele suhetele, välja arvatud juhul, kui need on juba reguleeritud Euroopa Liidu siduvate õigusaktide, Horvaatias kehtivate rahvusvaheliste lepingute või muude Horvaatias kehtivate seadustega.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Haagi 1954. aasta tsiviilkohtumenetluse konventsioon

Haagi 1961. aasta testamendi vormile kohaldatava õiguse konventsioon

Haagi 1971. aasta liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon

Haagi 1973. aasta tootjavastutuse suhtes kohaldatava õiguse konventsioon

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Horvaatia Vabariik on õiglusjärgluse alusel mitme kahepoolse rahvusvahelise lepingu osaline, nagu õigusabi käsitlevad lepingud, konsulaarsuhte konventsioonid ning kaubandus- ja merenduslepingud. Teatud riikidega on sõlmitud ka järgmised kollisiooninorme sisaldavad õigusabi lepingud:

Viinis 16. detsembril 1954 Austriaga sõlmitud vastastikuse õigusala koostöö konventsioon;

Sofias 23. märtsil 1956 Bulgaariaga sõlmitud vastastikuse õigusabi leping;

Belgradis 20. jaanuaril 1964 Tšehhi Vabariigiga sõlmitud leping õigussuhete korraldamise kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades;

Ateenas 18. juunil 1959 Kreekaga sõlmitud konventsioon kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise ja täitmise kohta;

Ungariga 1968. aastal sõlmitud vastastikuse õigusabi leping.

2 Kollisiooninormide rakendamine

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Rahvusvahelise ulatusega õigusolukordades kohaldatakse kohtud rahvusvahelist eraõigust kolmel viisil: kollisiooninormid, üldist kehtivust omavad sätted ja materiaalsoo õiguse erinormid.

2.2 Tagasisaade ja edasiviide

Rahvusvahelise eraõiguse seaduse artiklis 9 on sätestatud, et kõnealusel seaduses nimetatud mis tahes riigi õiguse kohaldamine tähendab asjaomases riigis kehtivate õigusnormide (kuid mitte kohaldatava õiguse valikut käsitlevate normide) kohaldamist.

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Kohaldatava õigusakti vahetamisega on tegemist juhul, kui õigusliku suhte jooksul muutub selle aluseks olev faktiline olukord, millel ühendav tegur põhineb, mille tulemusel muutub kohaldatav õigus. Kohaldatakse samu kollisiooninorme, kuid asjaolud, millel ühendav tegur põhineb, on muutunud. See küsimus tõstatub üksnes juhul, kui kohaldatav õigus määratakse kindlaks muutuvate, mitte püsivate ühendavate tegurite alusel.

Rahvusvahelise eraõiguse seaduse artiklis 21 on sätestatud, et teise riiki saabuva omandi puhul, millele asjaõigus on juba omandatud, on asjaõiguse (omandiõiguse) omandamine või kaotamine reguleeritud selle õigusega, mille alusel kõnealusel asjaõigus omandati. Nimetatud õiguse liigi ja sisu suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus omand asub. Kui ühest riigist teise ümberpaigutatava omandi suhtes ei ole asjaõigust omandatud, tuleks sellise õiguse omandamisel või tühistamisel võtta arvesse ka teises riigis esinevaid asjaolusid.

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Tuleb tähele panna, et rahvusvahelise eraõiguse seaduse sätete alusel kohaldatavat õigust ei kohaldata juhul, kui kõik asjaolud osutavad sellele, et eraõiguslikel suhetel on kõnealusel õigusega vaid nõrk seos ja et see on ilmselgelt mõne muu õigusega tihedamalt seotud (artikkel 11).

Rahvusvahelise eraõiguse seaduse sätete alusel kohaldatavaid välisriigi [õigus]norme ei kohaldata juhul, kui nende kohaldamine oleks ilmselgelt vastuolus Horvaatia avaliku korraga (artikkel 12).

Hoolimata rahvusvahelise eraõiguse seaduse muudest sätetest võib kohus olenemata kohaldatavast õigusest kohaldada Horvaatia õiguse sätet, mida peetakse oluliseks Horvaatia avaliku huvi, näiteks riigi poliitilise, sotsiaalse ja majandusliku korralduse kaitsmiseks, sel määral, mil see on kohaldatav kõikide selle sätte kohaldamisalasse jäävate olukordade suhtes. Kui kohustuse täitmine on täielikult või osaliselt vastuolus selle välisriigi õiguse sättega, kus kohustust tuleb täita, võib kohus asjaomase sätte õigusmõju tunnustada. Asjaomase sätte õigusmõju tunnustamise kohta otsuse tegemisel tuleks võtta arvesse selle õigusmõju tunnustamise või mittetunnustamise laadi, eesmärki ja tagajärgi (artikkel 13).

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Kohus või Horvaatia muu ametiasutus selgitab välja välisriigi õiguse sisu ametiülesande korras (automaatselt). Välisriigi õigust kohaldatakse nii, nagu seda tõlgendatakse asjaomases riigis. Kohus või Horvaatia muu ametiasutus võib pöörduda välisriigi õiguse sisu kohta teabe saamiseks justiitsministeeriumi või muu ametiasutuse poole, samuti ekspertide või spetsialiseerunud asutuste poole. Kohtumenetluse pooled võivad esitada välisriigi õiguse sisu kohta avalikke või eraõiguslikke dokumente. Kui välisriigi õiguse sisu ei ole võimalik ühelgi sellisel viisil välja selgitada, kohaldatakse Horvaatia õigust (artikkel 8).

3 Kollisiooninormid

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Lepingulisi võlasuhteid reguleeriv õigus määratakse kindlaks kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhte suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I määrus“), kuivõrd need võlasuhted jäävad määruse kohaldamisalasse.

Väljapoole Rooma I määruse kohaldamisala jäävaid lepingulisi võlasuhteid reguleeriv õigus määratakse kindlaks kõnealusel lepingulisi võlasuhteid käsitlevate Rooma I määruse sätete alusel (juhul, kui kohaldatavat õigust ei määrata kindlaks mõne muu Horvaatias kehtiva õigusakti või rahvusvahelise lepingu alusel).

3.2 Lepinguvälised kohustused

Lepinguväliseid võlasuhteid reguleeriv õigus määratakse kindlaks kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrusega (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhte suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II määrus“).

Väljapoole Rooma II määruse kohaldamisala jäävaid lepinguväliseid võlasuhteid reguleeriv õigus määratakse kindlaks kõnealuseid lepingulisi võlasuhteid käsitlevate Rooma II määruse sätete alusel (juhul, kui kohaldatavat õigust ei määrata kindlaks mõne muu Horvaatias kehtiva õigusakti või rahvusvahelise lepingu alusel).

Liiklusõnnetustest tulenevaid lepinguväliseid võlasuhteid reguleeriv õigus määratakse kindlaks liiklusõnnetuste suhtes kohaldatavat õigust käsitleva 4. mai 1971. aasta Haagi konventsiooni kohaldamise teel.

Õigus, mida kohaldatakse tootjate vastutuse suhtes defektsete toodete eest, määratakse kindlaks tootevastutuse suhtes kohaldatavat õigust käsitleva 2. oktoobri 1973. aasta Haagi konventsiooni kohaldamise teel.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Füüsilise isiku õigus- ja teovõimele kohaldatakse tema kodakondsusriigi õigust. Teovõime olemasolu korral ei kaotata seda kodakondsuse muutmise tagajärjel.

Füüsilise isiku nime suhtes kohaldatakse tema kodakondsusriigi õigust.

Horvaatias sõlmitud abielu korral võivad abiellunud valida oma perekonnanime kooskõlas selle riigi õigusega, mille kodanik neist üks on, või Horvaatia õiguse alusel, kui neist vähemalt ühe alaline elukoht on Horvaatias.

Esindajad võivad valida lapse nime registribüroos kooskõlas selle riigi õigusega, mille kodanik neist üks on, või Horvaatia õiguse alusel, kui neist vähemalt ühe alaline elukoht on Horvaatias.

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamine

Vanema ja laste vahelistele suhetele kohaldatav õigus määratakse kindlaks vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva [19. oktoobri] 1996. aasta Haagi konventsiooni (1996. aasta Haagi konventsioon) alusel.

Väljapoole 1996. aasta Haagi konventsiooni jäävatele vanema ja laste vahelistele suhetele kohaldatav õigus määratakse kindlaks selliseid suhteid reguleerivate 1996. aasta Haagi konventsiooni sätete alusel (juhul kui see ei ole kindlaks määratud mõne muu Horvaatias kehtiva õigusakti või rahvusvahelise lepinguga).

Emaduse või isaduse kindlaksmääramine või vaidlustamine on reguleeritud menetluse algatamise ajal kohaldatava õigusega, milleks on

1) lapse alalise elukoha kohaldatav õigus või

2) kui see on lapse parimates huvides, siis lapse kodakondsusriigi õigus või nende isikute kodakondsusriigi õigus, kelle isadust või emadust kindlaks määratakse või vaidlustatakse.

Emaduse või isaduse omaksvõtu kehtivus on reguleeritud

1) omaksvõtu ajal lapse kodakondsuse või alalise elukoha suhtes kohaldatava õigusega või

2) omaksvõtu ajal emadust või isadust omaks võtva isiku kodakondsuse või alalise elukoha suhtes kohaldatava õigusega.

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Lapsendamise ja lapsendamise kehtetuks tunnistamise eeltingimuste suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud lapsendajad ja lapsendatav lapsendamine ajal on.

Kui lapsendaja ja lapsendatav on eri riikide kodanikud, kohaldatakse lapsendamise ja lapsendamise kehtetuks tunnistamise eeltingimuste suhtes kumulatiivselt mõlema isiku kodakondsusriigi õigust.

Kui lapse lapsendavad kaks isikut ühiselt, siis on lapsendamise ja lapsendamise kehtetuks tunnistamise eeltingimused lisaks lapsendatava riigi õigusele reguleeritud ka lapsendajate ühise kodakondsusriigi õigusega. Kui nad ei ole sel ajal sama riigi kodanikud, kohaldatakse nende ühise alalise elukohariigi õigust. Kui neil ei ole sel ajal ka ühist alalist elukohta, kohaldatakse mõlema lapsendaja kodakondsusriigi õigust.

Lapsendamise kehtivusele kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud nii lapsendajad kui ka lapsendatav lapsendamine ajal on. Kui nad ei ole sel ajal sama riigi kodanikud, kohaldatakse nende ühise alalise elukohariigi õigust. Kui neil ei ole sel ajal ka ühist alalist elukohta, kohaldatakse Horvaatia õigust, kui üks neist on Horvaatia kodanik. Kui kumbki lapsendaja ega lapsendatav ei ole Horvaatia Vabariigi kodanik, kohaldatakse lapsendatava kodakondsusriigi õigust.

Erandina võib juhul, kui lapsendamine lapse päritoluriigis ei lõpeta olemasolevat tegelikku vanema ja lapse suhet, muuta lapsendamise sellise toimega lapsendamiseks, kui asjaosalised, institutsioonid ja pädevad asutused, kelle nõusolekut või luba on lapsendamiseks vaja, on kõnealuseks lapsendamiseks oma nõusoleku andnud või kavatsevad selle anda ja kui kõnealune lapsendamine on lapse parimates huvides.

Kui välisriigi õiguse kohaldamine on (eeltoodu põhjal) vastuolus lapsendatava parimate huvidega ja kui lapsendataval või lapsendaja(te)l on ilmselt tihedam side Horvaatiaga, kohaldatakse Horvaatia õigust.

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Horvaatias sõlmitud abielu eeltingimuste suhtes kohaldatakse kummagi isiku puhul selle riigi õigust, mille kodanik asjaomane isik abielu sõlmimise ajal on.

Abielu ei sõlmita juhul, kui see on ilmselt vastuolus Horvaatia avaliku korraga.

Horvaatias abielu sõlmimise vorminõuetele kohaldatakse Horvaatia õigust.

Välisriigis sõlmitud abielu tunnustatakse siis, kui see on sõlmitud asjaomase riigi õiguse alusel.

Kui välisriigis on sõlmitud abielu samasooliste isikute vahel, tunnustatakse seda samasooliste registreeritud kooseluna siis, kui see on sõlmitud asjaomase riigi õiguse alusel.

Abielu kehtivuse suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus abielu on sõlmitud.

Lahutus on reguleeritud abikaasade valitud õigusega. Abikaasad võivad valida ühe järgmistest õigustest:

1) selle riigi õigus, kus mõlemal on kohaldatava õiguse valimise ajal alaline elukoht, või

2) selle riigi õigus, kus neil oli viimane ühine alaline elukoht juhul, kui neist ühel on selles riigis jätkuvalt alaline elukoht, või

3) selle riigi õigus, mille kodanik vähemalt üks neist kohaldatava õiguse valimise ajal on, või

4) Horvaatia õigus.

Kokkulepe kõnealuse artikli lõikes 1 osutatud kohaldatava õiguse kohta tuleb sõlmida kirjalikult. Kokkuleppe võib sõlmida või seda tuleb muuta hiljemalt lahutusprotsessi algatamise ajal.

Kui abikaasad ei ole kohaldatavat õigust (kooskõlas rahvusvahelise eraõiguse seaduse artikliga 36) valinud, on lahutus reguleeritud

1) selle riigi õigusega, kus on mõlema abikaasa alaline elukoht lahutusprotsessi algatamise ajal, või

2) selle riigi õigusega, kus neil oli viimane ühine alaline elukoht juhul, kui neist ühel on selles riigis jätkuvalt alaline elukoht, või

3) selle riigi õigusega, mille kodanikud nad mõlemad lahutusprotsessi algatamise ajal on, või

4) Horvaatia õigusega.

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Kooselu registris registreerimise teel sõlmitud kooselu (samasooliste registreeritud partnerluse) alustamine ja lõpetamine Horvaatias on reguleeritud Horvaatia õigusega.

Horvaatias tunnustatakse teises riigis sõlmitud samasooliste kooselu juhul, kui see on sõlmitud asjaomase riigi õiguse alusel.

Samasooliste kooselu sõlmimine ja lõpetamine on reguleeritud selle riigi õigusega, millega kooselu on või oli, juhul kui see on lõppenud, kõige tihedamalt seotud.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Lahutus on reguleeritud abikaasade valitud õigusega. Abikaasad võivad valida ühe järgmistest õigustest:

1) selle riigi õigus, kus mõlemal abikaasal on kohaldatava õiguse valimise ajal alaline elukoht, või

2) selle riigi õigusega, kus neil oli viimane ühine alaline elukoht juhul, kui neist ühel on selles riigis jätkuvalt alaline elukoht, või

3) selle riigi õigus, mille kodanik vähemalt üks neist kohaldatava õiguse valimise ajal on, või

4) Horvaatia õigus.

Kokkulepe kohaldatava õiguse kohta tuleb sõlmida kirjalikult. Kokkuleppe võib sõlmida või seda tuleb muuta hiljemalt lahutusprotsessi algatamise ajal.

Kui abikaasad ei ole kohaldatavat õigust (kooskõlas rahvusvahelise eraõiguse seaduse artikliga 36) valinud, on lahutus reguleeritud

1) selle riigi õigusega, kus on mõlema abikaasa alaline elukoht lahutusprotsessi algatamise ajal, või

2) selle riigi õigusega, kus neil oli viimane ühine alaline elukoht juhul, kui neist ühel on selles riigis jätkuvalt alaline elukoht, või

3) selle riigi õigusega, mille kodanikud nad mõlemad lahutusprotsessi algatamise ajal on, või

4) Horvaatia õigusega.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Ülalpidamiskohustusi reguleeriv õigus määratakse kindlaks ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatavat õigust käsitleva 23. novembri 2007. aasta Haagi protokolliga.

3.6 Abieluvara

Abikaasadevahelistele varasuhetele kohaldatav õigus määratakse kindlaks nõukogu 24. juuni 2016. aasta määruse (EL) 2016/1103 (millega rakendatakse tõhustatud koostööd kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas abieluvararežiime käsitlevates asjades) alusel.

3.7 Testamendid ja pärimine

Pärimist reguleeriv õigus määratakse kindlaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012 (mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist (ELT L 201, 27.7.2012)) kohaldamise teel.

Testamendi vormile kohaldatav õigus määratakse kindlaks testamendi vormile kohaldatava õiguse 5. oktoobri 1961. aasta Haagi konventsiooni alusel.

3.8 Kinnisvara

Varaga seotud asjaõigus on reguleeritud selle koha õigusega, kus asjaomane vara asub.

3.9 Maksejõuetus

Maksejõuetuse ja pankrottide suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määrust (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (uuesti sõnastatud).

Viimati uuendatud: 06/02/2023

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.